

2. Романовська Ю.А., Снітко І.В. Соціальна роль особистого страхування у соціальному захисті населення України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2021. № 28. С. 83-90.

ЕВОЛЮЦІЯ ТА ЗМІНИ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ГРАНТ»

Кобеля-Звір М. Я., канд. екон. наук, доц.
Львівський торговельно-економічний університет

Грантову підтримку від різноманітних донорів Україна отримує з проголошенням незалежності, з 1991 р.. Спочатку увага приділялася питанням розбудови інфраструктури в Україні та наближення її до європейських стандартів. Після 1997 р. акцент підтримки змістився на питання правових і структурних реформ, демократизації суспільства, забезпечення сталого зростання, підвищення рівня й поліпшення умов життя людей у регіонах, підтримки екологічної та ядерної безпеки, відродження культури, духовності.

З 2014 року з'являються грантові можливості для підтримки євроінтеграційних процесів, активізації та розвитку громадянського суспільства, впровадження реформ із децентралізації.

Відповідно до чинного законодавства України міжнародна технічна допомога (МТД) – фінансові та інші ресурси та послуги, що відповідно до міжнародних договорів України надаються донорами на безоплатній та безповоротній основі з метою підтримки України. Міжнародна технічна допомога може залучатись у вигляді: будь-якого майна, необхідного для забезпечення виконання завдань проектів, яке ввозиться або набувається в Україні; робіт і послуг; прав інтелектуальної власності; фінансових ресурсів (грантів) у національній чи іноземній валюті; інших ресурсів, не заборонених законодавством, у тому числі стипендій [1].

Ці ресурси завжди були, є і залишатимуться важливим механізмом підтримки, яким притаманна практична гнучкість. На відміну від державних програм, грантові програми набагато оперативніше реагують на потреби цільових груп. Грантові інструменти можуть швидко змінюватися, реагувати на загрози, виклики та ризики, започатковувати інновації та змінювати підходи.

У перекладі з англ. «grant» – дар, дотація, стипендія. Вважають, що гранти – це сукупність фінансових засобів, які надаються визначеним некомерційним установам або фізичним особам для реалізації соціального проекту, благодійної програми, проведення наукових досліджень, навчання або ж підвищення кваліфікації та інших суспільно корисних цілей із обов'язковим етапом звітування щодо їх використання на визначені цілі. Важливою умовою реалізації грантових коштів є не лише потреба в розумінні специфіки певної проблеми, але варіанти її перспективного вирішення, очікувані результати та обґрунтування потреби в коштах.

Ось деякі приклади визначення поняття «грант» із вітчизняних та провідних іноземних словників:

Оксфордський словник визначає «GRANT» як грошову суму, що надається урядом або іншою організацією для використання з певною метою [2].

Кембриджський словник визначає «GRANT» як суму грошей, що держава надає особі чи організації для спеціальної мети: студентський/дослідницький грант, грант місцевої влади/уряду [3].

Мерріам-Вебстер словник визначає «GRANT» як грошову суму, виділену для певного використання офіційною дією [4].

Тлумачний словник визначає «грант» як безоплатну субсидію підприємствам, організаціям та фізичним особам у грошовій або натуральній формі на наукові або інші науково-дослідні, дослідно-конструкторські роботи, навчання та інші цілі, з подальшим звітом про її використання. Зазвичай надається в конкурсному порядку, безповоротно, за винятком випадків нецільового використання коштів і порушення умов грантодавця [5].

Міжнародні гранти можна отримати за різними проектами. Більшість грантів підпадають під Порядок № 153. Водночас є гранти, порядок надання яких регламентують інші нормативні документи. Визначення терміна «грант» закріплено в кількох законодавчих актах України.

Процедуру залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги, зокрема й державної реєстрації, моніторингу проектів (програм), акредитації виконавців (юридичних осіб – нерезидентів) визначає Порядок № 153 (Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги). Цей норматив регулює процедуру надання більшості міжнародних грантів [1].

Залежно від спрямованості та специфіки видання в науково-практичній літературі визначення терміна «грант» дається у різних варіаціях.

Грант – це цільова фінансова дотація, що надається вченим на проведення наукових досліджень.

Грант – це благодійний внесок або цільове пожертвування, надане фізичними та юридичними особами в грошовій або натуральній формі.

Грант – це безоплатна цільова субсидія, що надається на конкурсній основі організації, ініціативній групі або індивідуальній особі для реалізації заявленого проекту.

Грант – це кошти, техніка або інші ресурси, що безповоротно передаються донором (фондом, корпорацією, державною установою або приватною особою) некомерційній організації або приватній особі для виконання конкретної роботи.

Грант – це фінансові або інші ресурси, надані на безоплатній і безповоротній основі юридичними, фізичними особами і міжнародними організаціями для проведення конкретних фундаментальних та прикладних наукових досліджень за напрямами і на умовах, визначених надавачами [6].

У фахових джерелах термін «грант» використовується зі специфічними визначеннями, пов'язаними з його цілями, призначенням та організаційно-правовою формою грантодавця.

Грантоотримувачами, окрім некомерційних організацій та приватних осіб, можуть бути представники виконавчої влади, місцевого самоврядування, мікро-, малого та середнього бізнесу, а також освітні, медичні, науково-дослідні заклади. До прикладу, грантова підтримка цим суб'єктам доступна в таких програмах від Європейської комісії: Horizon Europe (HORIZON), , Erasmus+ (ERASMUS+), Digital Europe Programme, EU4Health Programme, Programme for the Environment and Climate Action, Single Market Programme [7], а також у транскордонних: «Польща-Україна», «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна», Програма Басейну Чорного Моря, Програма Дунайського Регіону.

Аналіз літератури із зазначеної проблеми дозволив нам узагальнити, систематизувати та класифікувати основні підходи до визначення поняття «грант». Отже, нами виділено наступні змістовно-сміслові групи підходів.

1. З позиції грантоотримувача. Підхід ґрунтується на тому, що реципієнтами грантової допомоги в різних програмах можуть бути як фізичні особи, так і юридичні, як органи влади, так і місцевого самоврядування, як представники громадського сектору, так і підприємництва (мікро-, малий та середній бізнес); освітні, медичні, науково-дослідні установи тощо.

2. З позиції грантодавця. Підхід ґрунтується на тому, що грантодавцями в різних програмах виступають: державні цільові фонди України, ЄС, США, транскордонні програми, уряди країн-членів ЄС, міністерства закордонних справ іноземних держав, посольства іноземних держав в Україні, уряди країн-членів європейського економічного простору, програми регіональної підтримки, корпоративні бізнес-структури, благодійні фонди.

3. З позиції форми, виду та типу грантової допомоги. Підхід ґрунтується на тому, що гранти можуть надаватися на поїздки, участь у конгресах, семінарах, форумах, виставках і т.п.; існують гранти на навчання, стажування у ВНЗ, проведення досліджень, публікації; для бізнесу поширеними є гранти на придбання обладнання, сировини, меблів, рекламу тощо; для ЗМІ можливе грантове фінансування на інформаційно-роз'яснювальну роботу, а для громадського сектору - на адвокаційні заходи тощо.

Аналіз сучасних поглядів на трактування поняття «гранти» виявляє недоліки, основним серед яких є несистемне його визначення. Зважаючи на це, нами запропоновано дефініцію грантів як: ресурсів, що надаються у формі майна, робіт і послуг; фінансових ресурсів у національній чи іноземній валюті з повним або частковим фінансуванням приватними, корпоративними, суспільними, урядовими та міжнародними грантодавцями на безвідкличній та безоплатній основі представникам органів влади та місцевого самоврядування, мікро-, малого та середнього бізнесу, громадського сектору та приватним особам на реалізацію цільових проектів та заходів організаційного розвитку.

Інформаційні джерела:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 № 153 «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги». URL: <http://surl.li/jgmob>.
2. Словник Оксфордський. URL: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/grant_2.
3. Словник Кембриджський. URL: <https://dictionary.cambridge.org/>.

4. Словник Merriam-Webster. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/grant>.
5. Тлумачний словник. URL: <https://slovnyk.ua/>.
6. Кобеля-Звір М. Я. Посібник «Як отримати грант. Методика та стратегія залучення грантових ресурсів». 2022. 268 с.
7. Funding & Tender Portal. Find calls for proposals and tenders. URL: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home>.

ДОСВІД КРАЇН ЄС ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН (ТЕХНОЛОГІЇ РОЗПОДІЛЕНОГО РЕЄСТРУ) У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Ковач О.В., канд. юрид. наук, доц.

Ковач Д.Л., канд. юрид. наук, доц.

Державний біотехнологічний університет

В умовах складних суспільних перетворень державний сектор управління потребує оновлення підходів, орієнтованих на запровадження ефективних змін, реалізація яких позитивно впливатиме на відродження довіри громадян до органів публічної влади.

Сьогодні Україна по-новому буде взаємини між органами публічної влади і громадянським суспільством залучаючи сучасні підходи і інноваційні технології, що орієнтовані на забезпечення безпеки доступу до інформації, її конфіденційності, прозорості й захищеності.

Еволюція цифрових технологій, глобалізація та модифікація суспільних відносин спонукають переглянути розвиток і напрямки політики країн, що призводить до радикального переосмислення місій, функцій, легітимності, простору, інструментів діяльності не лише окремих інституцій, а й держави загалом.

В епоху стрімкого розвитку інформаційних технологій з кожним днем зростає популярність технології блокчейн, що дозволяє оптимізувати усі сфери життєдіяльності людини. Уряди багатьох цивілізованих країн світу запроваджують технологію блокчейн у сферу публічного управління. Загалом, фахівці галузі інформаційних технологій, науковці, які досліджували дане питання, юристи, політики, державні службовці одностайні в думці, що блокчейн є дуже перспективною технологією з погляду свого потенційного застосування в різних сферах життєдіяльності суспільства для досягнення гідних цілей.

Блокчейн за своєю природою – багатофункціональна, багаторівнева інформаційна технологія, що використовується для надійного збереження, контролю, обліку й передачі різноманітної інформації. Це технологія новго покоління. Використання якої допоможе повернути довіру до усіх органів публічної влади, забезпечить належний рівень державних послуг, зменшить рівень корупції, забезпечить безпеку щодо зберігання інформації й суттєво скоротить ризики підробки даних.